

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Liilika Raudhein
Integratsiooni Sihtasutus
Liilika.Raudhein@integratsioon.ee

Teie 07.04.2025

Meie 24.04.2025 nr 2.2-9/25/1096-2

Vastus selgitustaotlusele

Pöördusite Andmekaitse Inspeksiooni (AKI) poole küsimustega Integratsiooni Sihtasutuse ülesannete täitmise seotud isikuandmete töötlemise kohta.

Esmalt vabandan vastuse viibimise pärast. Ühtlasi selgitan, et Andmekaitse Inspeksioon ei saa selgitustaotlusele vastates anda konkreetsele juhtumile siduvat õiguslikku hinnangut või konkreetsele küsimusele ammendavat vastust. Inspeksiooni kohustus on anda õiguslaseid selgitusi vastavalt oma pädevusvaldkonnale.

Isikuandmete kaitse üldmääruse¹ (IKÜM) järgi on isikuandmeteks igasugune teave, mis võimaldab füüsilise isiku otseselt või kaudselt tuvastada ning isikuandmete töötlemiseks loetakse isikuandmetega tehtavat mistahes toimingut. Seega tuleb isikuandmete töötlemiseks lugeda sihtasutuse poolt oma ülesannete täitmisel isikut tuvastada võimaldavate andmete töötlemist mistahes viisil või vahendite abil, sh ka telefoni teel nõustamisel või e-kirjaga teavet väljastades. Andmekaitse põhimõtteid ei pea kohaldama anonüümse teabe suhtes, mis ei ole seotud tuvastatud või tuvastatava inimesega, või isikuandmete suhtes, mis on muudetud anonüümseks sellisel viisil, et inimest ei ole võimalik tuvastada.

IKÜM-i kohaselt peab igasuguseks isikuandmete töötlemiseks olema õiguslik alus ning töötlemine peab olema kooskõlas IKÜM artiklis 5 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtetega. Nende põhimõtete täitmise eest vastutab ja peab olema võimeline nende täitmist tõendama isikuandmete vastutav töötleja ehk sihtasutus. Selles osas, mil andmetöötlus ei vasta täielikult IKÜM artikkel 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtetele, on andmetöötlus keelatud.

IKÜM artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtete kohaselt peab andmetöötlus vastama seaduslikkus põhimõttele. See tähendab, et isikuandmete töötlemiseks peab olema artikli 6 lõikes 1 ning eriliigiliste isikuandmete puhul lisaks artikli 9 lõikes 2 sätestatud õiguslik alus. Teatud IKÜM õiguslikele alustele lisandub ka siseriiklikus õiguses sätestatud regulatsioon. Sihtasutus on eraõiguslik juriidiline isik, kuid teatud juhul, näiteks kui asutus täidab avalikku ülesannet, laienevad sihtasutusele ka avaliku sektori asutustele kohalduvad normid².

Riigikohus³ on selgitanud, et isikuandmete töötlemiseks õigusliku aluse olemasolu ei tähenda siiski seda, et isikuandmete töötlemine on igal konkreetsel juhul õiguspärane. Töötlemine kui toiming peab olema õigusliku alusega ka kooskõlas. Teisisõnu, lisapiirangud võivad tuleneda õiguslikust alusest enesest ja IKÜM artiklis 5 sätestatud töötlemise põhimõtetest, sealhulgas eesmärgipärasuse ja võimalikult väheste andmete kogumise ehk minimaalsuse põhimõttest. Artiklis 5 sätestatud

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta

² Näiteks avaliku teabe seadus (vt § 5), haldusmenetluse seadus jne.

³ RKHKo 26.09.2022 nr 3-20-1449 p 24

põhimõtteid tuleb hinnata koostoimes IKÜM artiklites 6 ja 9 sätestatud „vajalikkuse“ kriteeriumiga. See tähendab, et konkreetsete isikuandmete töötlemine peab olema „vajalik“ kõnealuses aluses sätestatud eesmärgil töötlemiseks.

Ühtlasi on andmetöötleva kohustus tagada, et andmed oleksid õiged ja ajakohased ning neid töödeldakse turvalisel viisil. Muu hulgas tuleb andmetöötleva tagada, et välistatud oleks isikuandmete loata või ebaseaduslik töötlemine ning nende juhuslik kaotamine, hävitamine või kahjustumine⁴. Selleks peab andmetöötleva valima andmetöötamiseks asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed. Andmetöötleva peab hindama kõiki isikuandmete töötlemisega seotud ohte ja vastavalt sellele rakendama ohte leevendavaid meetmeid⁵. Töötlemise turvalisuse tagamisel tuleb arvesse võtta isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi, samuti erineva tõenäosuse ja suurusega ohte füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele ning valima sellele vastavad lahendused⁶, mis sageli ongi erinevate võimalustega, sh vajaliku turvasemega. Näiteks võib tuua pangateenuste kasutamise. Telefoni teel saab isik pangast ainult üldisemat teavet ja pangateenuseid kasutada väga piiratud ulatuses, enamate toimingute tegemiseks tuleb inimesel oma isikut tuvastades siseneda turvalisse veebikeskkonda (internetipanka), kuid on ka toiminguid, milleks inimene peab füüsiliselt koos isikut tõendava dokumendiga pangakontoris kohale minema. IKÜM artikli 9 lõikes 1 loetletud eriliigilised isikuandmed, sh näiteks terviseandmed, on oma olemuselt põhiõiguste ja -vabaduste seisukohast eriti tundlikud ning väärivad seetõttu erilist kaitset, sest nende töötlemise kontekst võib põhiõigusi ja -vabadusi olulisel määral ohustada. Seetõttu nõuab selliste isikuandmete töötlemine kõrgema turvastandardi järgimist ning seega tuleks näiteks e-kirja teel isiku terviseandmeid edastada õigustatud isikule krüpteeritult.

Teie pöördumises käsitletud isikusamasuse tuvastamise küsimus on tihedalt seotud isikuandmete kaitse nõuete täitmisega, eelkõige turvalisuse tagamisega. Ei saa nõustuda seisukohaga, et isiku tuvastamiseks on vajalik juurdepääs rahvastikuregistrile ning isikut tõendavat dokumenti küsida ei tohi. Vastupidi, isikut tõendavate dokumentide seaduse⁷ (ITDS) kohaselt on isikut tõendav dokument isiku tõendamiseks ettenähtud dokument ning digitaalseks isiku tõendamiseks ettenähtud dokument on elektroonilises keskkonnas isiku tõendamiseks ja isikusamasuse kontrollimiseks ettenähtud dokument. Rahvastikuregister ei ole isiku tõendamiseks või isikusamasuse tuvastamiseks mõeldud vahend⁸ ning rahvastikuregistri andmete alusel ei ole võimalik isikusamasust kontrollida. Telefoni teel nõustamisel on isiku tuvastamine vägagi komplitseeritud ning inspeksioon ei saa anda reegleid, millise info küsimine on selleks sobiv. Pigem peab asutus sellisel juhul hindama, milliseid teenuseid või millises ulatuses on telefoni teel otstarbekas osutada (vt panga näidet eelpool). Isikut tõendava dokumendi küsimine ja selle andmete põhjal isikusamasuse kontrollimine, samuti digiallkirjastatud dokumendi nõudmine on igati põhjendatud, kui ülesande täitmine või toimingute tegemine eeldab isiku tuvastamist. Näiteks ei pruugi see vajalik olla üldises küsimuses e-kirjaga saadetud päringu puhul, millele saab ka üldiselt ja isikustamata teabega vastata. Kuid näiteks avalduse alusel haldusmenetluse läbiviimiseks on isiku tuvastamine vajalik.

Kokkuvõttes peab asutus oma töö korraldama selliselt, et asutusele pandud ülesannete täitmisel kasutatakse selle eesmärgi täitmiseks vajaliku andmetöötlemise jaoks sobivaid viise ja vahendeid.

Loodame, et meie selgitustest on abi.

Lugupidamisega

Anu Suviste

jurist

peadirektori volitusel

⁴ IKÜM art 5 lg 1 punkt f

⁵ IKÜM põhjenduspunkt 83

⁶ IKÜM art 32 lg 1 ning vt lisaks ka lõimitud ja vaikimisi andmekaitse IKÜM art 24

⁷ Vt ITDS §§-d 2-4.

⁸ Vt rahvastikuregistri pidamise eesmärk rahvastikuregistri seaduse § 4